

Василь КИЗЕНКО
(Київ, Україна)

**ПРОБЛЕМИ МОДЕРНІЗАЦІЇ ЗМІСТУ ВАРІАТИВНОГО ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА В
УМОВАХ ПРОФІЛЬНОГО НАВЧАННЯ І РОЗВИТОК ДИДАКТИЧНИХ ТЕХНОЛОГІЙ
ЙОГО РЕАЛІЗАЦІЇ**

На сучасному етапі розбудови освітньої системи України і визначення пріоритетів, пов'язаних із профілізацією загальної середньої освіти, тривають процеси пошуку шляхів увідповіднення змісту навчальних предметів не тільки здобуткам наукових, виробничих і соціальних галузей, а й запитам суспільства глобалізованого з його інформаційними, інформаційно-комунікаційними та найрізноманітнішими технологічними інноваціями, що визначають попит і пропозиції ринку праці, сфери послуг, індустрії розваг тощо. У цьому зв'язку переглядаються сутність і функції й актуалізуються проблеми модернізації змісту варіативного освітнього компонента в умовах профільного навчання, вивчаються шляхи

його реалізації [9] і, відповідно, потребують дослідження та інноваційного розвитку дидактичних технологій.

Загалом, із набуттям педагогічними явищами і процесами нових якостей, на думку Т.Калюжної, потребують переосмислення й моделі технологічної інтерпретації освіти (за Т.Назаровою [10]). Справді, поглиблення досліджень сутності педагогічних технологій є важливим та актуальним, адже на сучасному етапі розвитку освіти результати аналізу педагогічних явищ і процесів за функціональним, системним і структурним принципами дадуть поштовх до модернізації освітніх і педагогічних технологій [6].

Отже, сьогодні ми більше говоримо про наукове проектування цілей освіти, а не просто про їх формулювання чи довільне визначення. Відповідно, добір, розроблення змісту варіативного освітнього компонента у старшій школі, удосконалення й розгортання дидактичних технологій його реалізації мають відповідати інноваційним тенденціям, щоб предметно-компетентнісна підготовка учнів забезпечувала вільне орієнтування їх у світі професій, сприяла у визначенні пріоритетів життєдіяльності майбутнього випускника закладу загальної середньої освіти у постійно змінюваному світі під впливом політичних, соціально-економічних і соціокультурних трансформацій [11].

Узагальнюючи результати аналізу наукової літератури, чинних державних документів і навчальних програм, підручників і посібників тощо з проблеми дослідження, обґрунтовуючи застосування дидактичних технологій реалізації курсів за вибором в умовах профільного навчання, ми, передусім, спираємося на результати, здобуті науковцями Інституту педагогіки НАПН України [1-5; 7; 8].

Яскравим прикладом є побудова змісту авторського метакурсу «Людинознавство» (Г.Васьківська) з урахуванням широкого застосування дидактичних технологій у поєднанні з цифровими технологіями, адже, як вважає автор, одним зі шляхів організації освітнього процесу «відповідно до діяльнісного, особистісно-орієнтованого, дидактичного і суб'єкт-суб'єктного підходів до навчання розглядається використання технологій тестування, ... що сприяють ефективності процесу формування системи знань про людину у учнів старшої школи» [3, 45].

Технологізація процесу досягнення учнями обов'язкових результатів навчання, розвитку якостей особистості в умовах профільного навчання, формування ключових компетентностей, визначених на рівні освітнього стандарту, уможлиблює, серед іншого, системне застосування компетентнісного підходу до навчання. Водночас, це усуває суперечності між рівнями розвитку особистості як результату взаємопов'язаної діяльності вчителя та здобувачів освіти.

На рівні зовнішньої диференціації на підставі вивчення інтересів, освітніх можливостей учнів, регіональних особливостей можуть створюватися спеціальні класи, як-от:

- класи високого інтелектуального розвитку;
- класи прискореного навчання;
- класи поглибленого вивчення окремих навчальних предметів;
- класи підвищеної педагогічної уваги; корекційно-розвивальні класи і т. ін. [4]. Це,

передусім, зумовлює диференціацію навчальних програм, навчально-методичного забезпечення, потребує спеціальної підготовки педагогічних працівників до роботи в нових умовах.

Слушною, на наш погляд, є думка про те, що «зусилля науковців і практиків слід зосередити на таких питаннях: аналіз ходу (процесу) запровадження нових навчальних програм у загальноосвітніх навчальних закладах; перспективне планування й розроблення наступних заходів; дослідження потенційних напрямів програмотворення і моделей навчальних програм; розв'язання дискусійних питань щодо української моделі розвитку навчальних програм, їх філософії, наукових засад, змісту, структури, формату; розроблення технологій укладання навчальних програм; фахова підготовка майбутніх розробників навчальних програм; прогнозування освітніх потреб і вимог прийдешнього до освіти загалом і навчальних програм зокрема» [2].

Процеси створення нових програм і підручників нового покоління, розвиток варіативного освітнього компонента, чим, до речі, збагачені освітні галузі провідних країн світу, і, зокрема, модернізація дидактичних технологій реалізації курсів за вибором, є важливими ознаками освітньої доби країни.

До перспектив дослідження відносимо проблемні питання, пов'язані з розробленням та апробуванням структурно-функціональної моделі застосування дидактичних технологій реалізації курсів за вибором в умовах профільного навчання.

ЛІТЕРАТУРА

1. Барановська О.В. Інформаційні компетентності учнів як дидактична категорія // Хімія і біологія в школі – 2004. – № 6. – С. 32-34.
2. Бондаренко Н.В., Косянчук С.В. Реформування навчальних програм: більше запитань, ніж відповідей // Український педагогічний журнал. – 2017. – № 2. – С. 112-119.
3. Васьківська Г. Використання навчальних тестів у процесі формування системи знань про людину в учнів старшої школи // Рідна школа. – 2013. – № 6. – С. 41-46.
4. Васьківська Г.О., Кизенко В.І. Теоретико-методичні засади диференціації навчання в сучасній школі // Рідна школа. – 2011. – № 6. – С. 15-20.
5. Васьківська Г., Косянчук С. Організаційно-педагогічні умови профільного навчання // Молодь і ринок. – 2013. – № 5(100). – С. 19-24.
6. Калюжна Т.Г. Педагогічна аксіологія в умовах модернізації професійно-педагогічної освіти: монографія / за наук. ред. О.В.Уваркіної. – К.: Вид-во НПУ імені М.П.Драгоманова, 2012. – 128 с.
7. Кизенко В.І. Варіативна складова змісту освіти в контексті диференціації навчання // Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в закладах освіти: зб. наук. праць. – Рівне: РДГУ, 2014. – Вип. 9 (52). – С. 27-31.
8. Косянчук С.В. Технологический подход к процессу формирования ценностно-смысловых ориентаций старшеклассников // *Urivers Pedagogic.* – 2014. – № 1 (41). – С. 53-60.
9. Мальований Ю.І., Кизенко В.І., Соф'янець Е.М. Шкільний освітній компонент: сутність, функції, реалізація // Завуч. – 2011. – Квіт. (№10). – С. 1-16.
10. Назарова Т.С. Педагогические технологии: новый этап эволюции? // Педагогика. – 1991. – № 3. – С. 20-27.
11. Фундаменталізація змісту освіти у старшій школі: теорія і практика: кол. монограф. / [авт. кол.: Г.О.Васьківська, В.І.Кизенко, С.Е.Трубачева, С.П.Бондар, Л.А.Липова, О.В.Барановська, С.В.Косянчук, Н.В.Захарчук]; за наук. ред. д-ра пед. наук Г.О.Васьківської. – К.: Пед. думка, 2015. – 288 с.